SME-D

Branschorganisationen för
små och medelstora företag (SME)
inom svensk försvarssektor

SME-D:s yttrande över
Utkast till lagrådsremiss En ny lag om rymdverksamhet (Ju2026/01714)

Om SME-D

SME-D är Sveriges branschorganisation för små och medelstora företag inom försvars- och säkerhetsområdet. Organisationen samlar både tillverkande industribolag och digitala techföretag och representerar därmed en innovationsdriven och växande del av den svenska försvarsbasen.

Medlemsföretagen arbetar behovsstyrt och innovationsdrivet, med korta utvecklingscykler och fokus på att snabbt utveckla och leverera specialiserade lösningar inom såväl maskinvara som programvara, cyber och andra dual-use-tekniker. SME:er präglas av hög flexibilitet, teknisk spets och nära koppling till operativa behov.

SME-D verkar för att dessa företag fullt ut ska integreras i totalförsvaret och att policy, strukturer och affärer utformas för att stärka Sveriges långsiktiga försvarsförmåga, innovationskraft och konkurrenskraft.

Sammanfattning

SME-D tillstyrker inriktningen att modernisera den svenska regleringen av rymdverksamhet. Samtidigt behöver lagen utformas med hänsyn till den nya rymdekonomi som nu växer fram och till den ökande betydelsen av kommersiell rymdförmåga för Sveriges konkurrenskraft, säkerhet och försvar.

SME-D vill särskilt framhålla att

- regleringen behöver vara proportionerlig och riskbaserad
- tillståndsprocesserna behöver vara snabbare för mindre komplex verksamhet
- försäkringskrav och avgifter behöver vara förutsebara och får inte skapa onödiga inträdeshinder
- regelverket behöver fungera för startups, SME och nya affärsmodeller i den nya rymdekonomin
- kommersiell rymdförmåga behöver kunna utvecklas och tas i bruk snabbare, inte minst för Sveriges säkerhet och försvar
- svensk reglering behöver utformas med den kommande EU-regleringen i åtanke.

SME-D

Branschorganisationen för
små och medelstora företag (SME)
inom svensk försvarssektor

Inledning

SME-D välkomnar att regeringen moderniserar lagstiftningen för svensk rymdverksamhet. Behovet är tydligt. Rymdområdet har förändrats snabbt, med fler privata aktörer, nya affärsmodeller och en allt starkare koppling mellan rymd, digital teknik och säkerhet. Detta är också en utveckling som tydligt beskrivs i utkastet till lagrådsremiss.

Samtidigt behöver lagstiftningen ta höjd för den nya rymdekonomi som nu växer fram, ofta beskriven som New Space. Rymdverksamhet är inte längre främst en verksamhet för stater och ett begränsat antal stora etablerade rymdföretag. Nya aktörer, affärsmodeller och finansieringsformer växer fram, samtidigt som utvecklingen inom AI, programvara, data, kommunikation, cyber och avancerade sensorer förändrar både rymdbaserade tjänster och system.

Detta har betydelse både för svensk konkurrenskraft och för Sveriges säkerhet och försvar.

Den nya rymdlagen behöver därför inte bara reglera den rymdverksamhet Sverige har i dag. Den behöver skapa goda förutsättningar för Sveriges position i den nya rymdekonomin.

Den nya rymdekonomin och svensk konkurrenskraft

Sverige har goda förutsättningar att ta en stark position i den nya rymdekonomin. Men utvecklingen går snabbt och konkurrensen om företag, kompetens och kapital är internationell.

Rymdekonomin är samtidigt en del av den bredare techsektorn. AI, programvara, data, kommunikation, cyber och digital infrastruktur blir allt viktigare delar av rymdbaserade tjänster och system. Lagstiftningen behöver därför fungera även för företag och affärsmodeller som inte kommer ur den traditionella rymdindustrin.

Utkastet till konstaterar att rymdsektorn är viktig för teknisk innovation och industriell konkurrenskraft och att den kommersiella utvecklingen ställer krav på mer förutsebara regler och effektiva processer.

Det gör regleringens utformning till en konkurrenskraftsfråga. Ett företag som utvecklar en ny rymdbaserad tjänst eller teknisk lösning kommer att väga möjligheten att få tillstånd, kostnaden för att etablera verksamheten och tiden till marknaden mot motsvarande villkor i andra länder.

Sverige bör ha som ambition att vara en attraktiv plats för att utveckla, testa och kommersialisera rymdteknik. Tillståndstider, försäkringskrav och avgifter blir därför inte bara administrativa frågor. De påverkar också var företag väljer att etablera och utveckla sin verksamhet.

SME-D

Branschorganisationen för
små och medelstora företag (SME)
inom svensk försvarssektor

Regleringen behöver vara proportionerlig

SME-D välkomnar att förslaget ger utrymme att anpassa kraven efter verksamhetens art och risk. I författningskommentaren anges exempelvis att samma krav inte behöver ställas på utsändning av en konventionell sondraket som på ett kommersiellt satellitprojekt.

Det är viktigt att denna proportionalitet också får tydligt genomslag i kommande föreskrifter och i den praktiska tillämpningen av lagen.

För små och medelstora företag är detta särskilt betydelsefullt. Ett stort etablerat företag kan bära kostnader för juridik, riskanalyser, dokumentation och regulatorisk kompetens på ett helt annat sätt än ett startup- eller tillväxtföretag.

Samma perspektiv bör gälla handläggningstiderna. Den föreslagna yttersta tidsgränsen om tolv månader är lång i förhållande till de utvecklings- och finansieringscykler som många teknikföretag arbetar med. Dessutom börjar tidsfristen löpa först när ansökan bedöms vara fullständig och ansökningsavgiften är betald. Det är tillståndsmyndigheten som avgör när ansökan är fullständig, och tidsfristen kan även förlängas om det finns särskilda skäl.

För mindre komplex verksamhet med låg risk bör det därför finnas ett snabbare förfarande och tydliga tidsramar även för den inledande bedömningen av ansökan.

Tolv månader bör vara en yttersta tidsgräns för komplexa ärenden, inte en normal handläggningstid.

Samma proportionalitet bör vara vägledande vid tillsyn och sanktioner, inte minst mot bakgrund av de stora skillnader i storlek och ekonomiska förutsättningar som finns mellan olika verksamhetsutövare.

Försäkringskrav och avgifter måste vara möjliga att förutse

Förslaget innebär som huvudregel ett ansvar och därmed krav på försäkring eller annan betryggande säkerhet upp till 600 miljoner kronor per skadehändelse. Samtidigt ges tillståndsmyndigheten möjlighet att besluta om ett lägre försäkringsbelopp med hänsyn till verksamhetens omfattning och risker. Utkastet konstaterar också att höga försäkringspremier kan utgöra ett hinder för verksamhetsutövare.

SME-D delar uppfattningen att verksamhetsutövare behöver bära ett tydligt ansvar och välkomnar det riskbaserade inslaget. För mindre företag kan dock både försäkringskostnaden och osäkerheten om vilken nivå som slutligen kommer att krävas utgöra ett betydande hinder.

Det bör därför finnas tydliga och transparenta kriterier för hur försäkringsnivån bestäms. Verksamhetens faktiska risk bör vara utgångspunkten och företag bör så tidigt som möjligt kunna bedöma vilken försäkringsnivå som kommer att krävas.

Även ansöknings- och tillsynsavgifter behöver utformas proportionerligt. Utkastet konstaterar att alltför höga tillsynsavgifter kan påverka viljan att bedriva rymdverksamhet i Sverige och därmed forskning och konkurrenskraft negativt. Det anges också att avgifterna lämpligen bör anpassas efter verksamhetens storlek och risk.

SME-D delar den bedömningen och anser att detta behöver få tydligt genomslag i den slutliga avgiftsmodellen.

Från innovation till faktisk förmåga

Sverige har stark forskning och innovationsförmåga. Utmaningen är ofta nästa steg, att få ny teknik testad, demonstrerad och använd på marknaden.

Detta är särskilt relevant i den nya rymdekonomin. Utvecklingen bygger i stor utsträckning på ett samspel mellan teknikutveckling, privat kapital, kommersiella marknader och offentlig efterfrågan.

Internationellt går utvecklingen snabbt. USA har redan börjat utveckla nya arbetssätt för att snabbare föra kommersiell rymdteknik från innovation och demonstration till skalning och operativ användning. En viktig del är att bättre koppla samman offentliga behov, innovativa företag och privat kapital.

Sverige behöver möta samma utveckling utifrån svenska och europeiska förutsättningar. Det behöver finnas fungerande vägar för ny teknik att utvecklas, testas och tas i bruk.

Den föreslagna rymdlagen löser inte denna fråga i sig. Men den bör utformas så att den stödjer denna utveckling och inte skapar nya hinder för företag som befinner sig i test-, demonstrations- eller tillväxtfas.

Kommersiell rymdförmåga är en strategisk resurs

Den nya rymdekonomin har också en tydlig säkerhets- och försvarsdimension. Utkastet pekar på rymdens betydelse för bland annat satellitkommunikation, spaning och övervakning, tidig förvarning,

positionering, navigering och tidssynkronisering. Rymdtjänster har stor betydelse för flera förmågor inom totalförsvaret.

En växande del av sådan teknik, data, infrastruktur och tjänster utvecklas och tillhandahålls av privata företag. Kommersiell rymdförmåga kommer därför att bli en allt viktigare del av Sveriges säkerhet och försvar.

Den svenska lagstiftningen behöver ta höjd för denna utveckling. Privata företag måste kunna utveckla, testa och leverera rymdförmåga av betydelse för totalförsvaret utan att möta processer som är utformade enbart för traditionell rymdverksamhet.

SME-D ser därför positivt på det föreslagna alternativa tillståndsförfarandet för verksamhet som är nödvändig för Sveriges säkerhets- eller försvarsintressen. Förslaget motiveras bland annat med att försvarsmyndigheter behöver kunna anlita privata aktörer och att sådan verksamhet kan vara förknippad med krav på skyndsamhet.

Det är viktigt att detta förfarande utformas så att även privata verksamhetsutövare kan få snabba och tydliga besked.

Techföretag, startups och SME kommer att vara en central del av den nya rymdekonomin och av den förmåga Sverige behöver bygga.

EU-regleringen måste beaktas från början

Den svenska lagstiftningen införs samtidigt som EU arbetar med ett gemensamt regelverk för rymdverksamhet. Utkastet konstaterar att den föreslagna EU-förordningen omfattar bland annat tillstånd, registrering, tillsyn och sanktioner och att den svenska lagstiftningen kommer att behöva anpassas om förordningen antas.

SME-D anser därför att Sverige så långt möjligt bör undvika nationella särkrav och lösningar som senare behöver göras om. Företag ska inte behöva anpassa organisation, dokumentation och processer först till ett svenskt system och därefter till ett delvis överlappande europeiskt system.

Detta är särskilt viktigt för mindre företag, men också för Sveriges attraktivitet för investeringar och etableringar.

SME-D

Branschorganisationen för
små och medelstora företag (SME)
inom svensk försvarssektor

Avslutande bedömning

SME-D tillstyrker inriktningen att modernisera den svenska regleringen av rymdverksamhet.

Vi delar utkastets ambition att skapa bättre och mer förutsebara villkor för svensk rymdverksamhet. För att den ambitionen ska förverkligas behöver proportionaliteten också fungera i praktiken.

Sverige har goda förutsättningar att ta en stark position i den nya rymdekonomin. För att göra det behövs att:

- **Nya aktörer kan etablera sig, utveckla sin teknik, attrahera investeringar och nå marknaden. Tillståndstider, försäkringskrav och avgifter får inte bli sådana trösklar att Sverige samtidigt försvårar framväxten av den rymdekonomi som lagen syftar till att främja.**
- **Höga krav på säkerhet och ansvar behöver kombineras med rimliga kostnader, effektiva processer och tydliga spelregler.**
- **Regelverket behöver samtidigt ta höjd för att en växande del av framtidens rymdförmåga kommer att utvecklas av kommersiella aktörer och att denna förmåga kommer att vara viktig både för svensk konkurrenskraft och för Sveriges säkerhet och försvar.**

Ytterst handlar det om Sveriges förmåga att ta en stark position i den nya rymdekonomin och omsätta teknisk innovation i konkurrenskraft och konkret förmåga.

SME-D står gärna till förfogande för fortsatt dialog om hur dessa frågor bäst kan omhändertas i den fortsatta beredningen och genomförandet av förslaget.

Stockholm 6 november 2026
För SME-D

Andreas Nilsson
Ordförande
SME-D

Jonas Sandwall
Generalsekreterare
SME-D